

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ
ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА

КРАЉЕВИНЕ
СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

I. СЕДНИЦА

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ

СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 3. јула 1921. године у Београду.

Председавао Председник др. **Момчило Нинчић**.

Секретар **Милан П. Бошковић**.

(Почетак рада у 11 часова.)

Председник др. **Момчило Нинчић**: Господо, отварам данашњу седницу. Ми немамо никаква посла сада, само да констатујем, да смо ми од Уставног Одбора претворили се у Законодавни Одбор и да се договоримо, кад мислимо да закажемо прву седницу Законодавног Одбора, на којој ћемо отпочети рад. Према одредбама Устава, Влада треба у року од месец дана да нам поднесе све уредбе. Према томе, то би био први посао, који би наш одбор имао да ради. Господо, сасвим би природно било с обзиром да смо за ово неколико месеци радили веома напорно у Уставном Одбору,

да се мало одморимо што и заслужујемо, али се, господо, морамо опет у што краћем року састати да отпочнемо рад. Ја предлажем: да прву идућу седницу закажемо за 1. август. (Прима се.)

Према томе идућу седницу заказујем за 1. август.

Молим г. секретара, да прочита један акт.

Секретар **Милан Бошковић** чита оставку г. др. Момчила Нинчића на положај Председника која гласи: »Част ми је извести Одбор, да подносим оставку на положај Председника«.

Председник др. **Момчило Нинчић**: Господо, о избору новог Председника решаваће се на идућој седници, кад се будемо састали.

Данашњу седницу закључујем, а идућу заказујем за 1. август 1921. год.

(Седница је закључена у 11 часова и 10 минута.)

II. СЕДНИЦА

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ

СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 26. јула 1921. године у Београду.

Председавао Председник др. **Момчило Нинчић**.

Присутни Министри: Министар Председник, Министар Правде, Министар Просвете и Заступник Министра Унутрашњих дела и Министар Финанција.

Присутни чланови одбора: 1. Љуба Јовановић, 2. др. Воја Маринковић, 3. др. Мирослав Спалајковић, 4. Љуба М. Давидовић, 5. Јован Радоњић, 6. др. Владимир Андрић, 7. Милорад Вујићић, 8. Радомир Т. Филиповић, 9. Михајло Живковић, 10. Павле К. Анђелић, 11. Јован Поповић, 12. Етбин Кристан, 13. Симо Миљуш, 14. Јован М. Јовановић, 15. Живота Милојковић, 16. Лазар Стевановић, 17. Милош Т. Требињац, 18. Митар Трифуновић, 19. Коста Новаковић, 20. Мањојло Сокић,

21. Ибрахим Маглајић, 22. др. Светислав Поповић, 23. Хамзалија Ајановић и 24. Љубомир Трандафиловић.

(Почетак у 18 часова.)

Председник др. **Момчило Нинчић**: Молим Вас, господо, изволите заузети своја места. Отварам П. редовну седницу Законодавног Одбора.

Господо, као што знате, као прва тачка дневног реда ове седнице треба да буде избор новог председника, пошто сам ја поднео оставку. Исто тако треба да се изврши и избор новог потпредседника, пошто је г. Јурај Деметровић постављен за намесника у Хрватској.

Има реч г. Вујићић.

Милорад Вујичић: Ја мислим, господе, да с обзиром на руковођење послова у Уставном Одбору које је показао г. Нинчић, ми немамо никаквога разлога, да сада бирамо другога председника Законодавног Одбора. (Тако је!) Ја мислим, да смо били сви задовољни с његовим радом, да смо под његовим руковођењем свршили великим делом најважнији посао за земљу, и зато ја мислим, да би требало да и даље остане као председник Законодавног Одбора.

Што се тиче потпредседника, то питање можемо решити на другој седници, кад будемо отпочели посао, кад за то буде било потребно и кад се посао развије. Тада ћемо истаћи кандидате и изабрати потпредседника. Ја молим г. Нинчића, да и даље руководи пословима овога Одбора. (Пљескање).

Председник др. Момчило Нинчић: Ја сам захвалио г. Вујичићу и осталим члановима Одбора, али мени је по лекарском савету немогуће да останем стално као председник Законодавног Одбора. Ипак ја ћу повући своју оставку, док се групе не буду споразумеле о новом кандидату за председника. Избор новог потпредседника треба извршити већ на идућој седници и ја стављам његов избор као прву тачку дневног реда за идућу седницу.

Господе, сад треба неко у име Владе да узме реч. Ви сви знате због чега је ова седница Законодавног Одбора сазвана. Она је сазвана иницијативом Владе, и ја бих молио једнога члана Владе, да детаљно да обавештења о разлозима, који су изазвали овако хитан сазив Законодавног Одбора.

Има реч Министар Унутрашњих Дела.

Министар Унутрашњих Дела Светозар Прибићевић: Господи члановима Законодавног Одбора познато је, да се наша држава — да тако кажем наша нова држава — од свога почетка бори са једном пропагандом, која је себи ставила за циљ и задатак, да насилним путем обори данашњи друштвени ред и да насилним путем поведе нашу данашњу државу из данашњег облика у један други облик, за који она сматра да је спасоносан за човечанство.

Та је пропаганда вршена штампом, зборовима, а у последње време прешла је она и на друга средства, да би могла постићи своје циљеве, предузела је тако звану терористичку акцију.

Пре свега вама је познато, да је на пок. Министра Драшковића пре извесног времена покушан атентат, који није успео. Један део јавности био је чак толико заведен, да је представно ствар, као да је атентат био од полиције намештен. Међутим је полицији у ствари успело, да тога атентатора ухапси. После је био покушан атентат на Његово Височанство Престолонаследника и тим поводом откривена је читава терористичка организација, у коју су улетени и сами посланици комунистичке партије, па чак, према исказима сведока, и цео Извршни Одбор њезин. За тај атентат нико није могао казати, да је фингиран, и ако постоје извесни манифести комунистичке партије, који су послати у иностранство, у којима се каже и говори о белом терору, који влада у нашој држави, и ако наше државне власти нису вршиле никаква терора, него би се чак могло приговорити, да је државна власт пустила да се терор врши одоздо. У томе се манифесту приказује, као да је

и други атентат био фингиран и ако је као жртва тога атентата рањено неколико лица, што и цела наша јавност зна, па и цела комунистичка партија.

После је извршен атентат на пок. Министра Милорада Драшковића (Гласови: Слава му!) у Делницама и том приликом установљено је, да је тај атентат извршен од једне терористичке организације, тако зване »Тројке«, а да су чланови те »Тројке«, који су учествовали у томе атентату, били чланови комунистичке партије, што и сами признају, да су сви ти, који су учествовали у томе атентату, били у везама са врховним водством комунистичке партије, то је несумњиво.

Атентатору, који је имао да дође у Народну Скупштину, да баца бомбу и да изврши покољ, поједини посланици комунистичке партије давали су упознице и о томе се налазе потврде овде у архиву Народне Скупштине.

Влада је још раније, пре него је и Устав био изгласан, мислила о потреби, да се наша држава заштити.

Код нас, да употребим једну реч пок. Министра Драшковића, има доста политичких кицоша, који хоће да се представљају као најслободоумнији део људскога друштва и који на сваку меру, којом се тражи заштита државе, одговарају, да је та мера реакционарна и да нас срамоти пред културним светом у иностранству. Међутим, најцивилизованији део Европе данас, у ово доба, за које не можемо да кажемо да је нормално, најцивилизованији део Европе и у опште културни свет, доноси законе за заштиту државе. И онај закон, који смо раније мислили ми предложити Народној Скупштини, није био ништа друго него реплика Америчкога и швајцарскога закона.

Па кад су те велике демократске државе, — од којих је последња била уточиште за свакога онога, који је био политички прогањен, — могле да донесу закон за заштиту државе, сасвим је умесно да такав закон донесемо и ми, који имамо да водимо борбу са оваковим унутарњим противницима и непријатељима, који су у везу са иностранством, које је против нама непријатељски расположено и које хоће да сруши наше државне темеље, да изазове преврат и да упропасти оно, што је највећим жртвама читаве наше генерације течено и изведено. И ако се доношење таквога закона може назвати реакционарством, онда ми дозволите да кажем, да се ја поносим да будем такав реакционар.

Услед извесних разлога доношење таквога закона о заштити државе је изостало приликом доношења устава, јер се мислило, да се донесе прелазна уредба, која би била озакоњена. Тај закон је изостао, и дата је само Обзнана, која је примењивана од краја децембра прошле године па до доношења Устава. Тој Обзнани продужен је рок док не буде замењена каквим другим законом.

Ова Обзнана, међутим, има само један деклараторни значај, нема предвиђене никакве казнене санкције, примењивале су је само административне власти. И после свега овога што се догодило, јавља се потреба да се донесе закон за заштиту државе, којим ће се забранити свака пропаганда, која иде за насилном променом друштвеног реда, променом облика и уређења државе.

Влада је спремила један законски пројект, који би био један закон — дозволите ми да ка-

жем — закон за заштиту државе — који ће се предложити Законодавном Одбору и скраћеним поступком примити у Народној Скупштини. У томе питању, да се тај закон донесе, мислим да могу слободно да кажем, да је цела Влада солидарна и да она сматра, да не може своју дужност вршити, ако јој Народна Скупштина не би дала један такав закон, којим би се држава могла да заштити. Текст закона, мислим, да је већ спреман, поделиће се господи члановима Законодавног Одбора, а Влада сматра доношење тога закона за хитно и моли за то члаове Законодавног Одбора, да са обзиром на потребну заштиту наше државе и са обзиром на расположење нашега народа, који тражи хитне мере, да се спречи поткопавање државе. Влада моли Законодавни Одбор, да ту ствар хитно сврши, јер садашње заседање Скупштине не би имало никакав други задатак, него да се тај закон донесе.

Сима Миљуш: Молим за реч.

Председник др. **Момчило Нинчић:** Ја не знам, да сте ви, господине посланиче, члан Законодавног Одбора. Пре седнице треба да се пријавите, такав је ред у Уставном Одбору био, а тај се ред сад наставља у Законодавном Одбору.

Сима Миљуш: Ми смо седели у нашој соби.

Председник др. **Момчило Нинчић:** Молим, да ми се пријаве пре седнице нови чланови Законодавног Одбора, који долазе на место оних, који су били на листама.

Живота Милојковић: Молим за реч.

Председник др. **Момчило Нинчић:** Шта сте ради?

Живота Милојковић: Ја бих хтео, господине Председниче, у име комунистичке партије пред члановима Законодавног Одбора да дам једну изјаву, поводом ствари која је на дневном реду пред Законодавним Одбором.

Господо, посланици, против целе комунистичке партије и комунистичког покрета у нашој земљи поћигла се, поводом последња два немиле догађаја, читава кампања у целокупној грађанској штампи. Ми, господо, као партија и као народни представници нисмо у стању да се против те бесне и дивље харанге бранимо.

Председник др. **Момчило Нинчић:** Ја Вас молим, господине посланиче, да бирате речи: Ја вам не могу дозволити да на тај начин говорите овде. Дискусија мора бити стварна, а да употребљавате ово место за своју агитацију то, господине, не могу ни Вама допустити, као што нисам ни другим партијама допустио.

Живота Милојковић: Хтео сам, господине Председниче, тим речима да кажем само то, да је, у моменту, кад се читава једна партија ставља на оптуженичку клучу, потребно, да се чује и њена реч и пошто то нама није могуће да учинимо у штампи, допустите да учинимо овде.

Председник др. **Момчило Нинчић:** Молим, господине Милојковићу, само једну реч. Ви такву опширну изјаву можете дати у Народној Скупштини. Ви знате праксу из Уставног Одбора. Овде се изјаве политичког карактера не чине. Дају се кратке изјаве само изузетно. А говор великог политичког значаја у овом одбору не може да се држи, и ја бих Вас молио, да дате само једну кратку изјаву.

Живота Милојковић: Нећу дуго говорити.

Господо, као што Вам је познато, комунистичка партија поводом атентата на Престолонаследника Александра изјавила је у Народној Скупштини, да она са тим атентатом нема апсолутно никакве везе, изузев те околности, што је атентатор изјавио да је комунист. Тако исто, господо посланици, комунистичка партија Југославије изјављује, да нема никакве везе ни са атентатом, који је извршен на бившег Министра Унутрашњих Дела Милорада Драшковића.

Тако исто, господо посланици, Комунистичка партија Југославије нема апсолутно никакве везе ни са некаквим терористичким организацијама у нашој земљи, нити је те организације икада стварала, нити их је икада организовала. Ја лично, господо, не верујем, да такве терористичке организације и постоје у нашој земљи. (Протести посланика.) Али, ако такве организације и постоје, допустите ми, да кажем, да оне могу бити само дело анархиста против којих се наша партија исто тако бори као и против буржоазије. Господо, допустите да вам тим поводом кажем једну истину и молим Вас, да водите рачуна о тој истини. Ми као партија већ шест месеци нисмо у стању да вршимо просвету и пропаганду у редовима радничке класе. Шест месеци радничка класа ове земље налази се у положају подивљавања. Извесни кругови покушали су да радничкој класи наметну тако звану центрумашку штампу; да радничку класу као крдо оваца стера у шугави тор центрумаша, а, господо, допустите да кажем, да радничка класа није ни стока ни марва, да се даје предводити из нашег табора у други табор. Господо, допустите ми, да на крају свога говора кажем још само ово: У редовима радничке класе јављају се анархистичке тенденције, у редовима радничке класе, која нема комунистичке просвете и комунистичке штампе, јављају се анархистичке тенденције, оне хватају све више и све већег маха. И ја вас, господо, молим, ако вам је стало до мира и реда у овој земљи, пружите радничкој класи могућност да се класно васпита и просвети, а ако то не учините и ако донесете закон против комунистичког покрета, ви ћете, господо, доживети то да одемо до Јавола и ми и ви. Ево моје главе, и молим Вас, водите о томе рачуна.

Председник др. **Момчило Нинчић:** Господине посланиче, немате више речи. Какав је то начин, да се говори овде у Законодавном Одбору, да се прети. Ви сте мени обећали, да ћете говорити достојно као народни посланик.

Министар Унутрашњих Дела **Светозар Прибићевић:** Поводом ове изјаве господина Милојковића морам да кажем неколико речи:

Ја се чудим смелости и безобзирности, с којом је говорио господин Милојковић. Пред државним властима стоји литература чланова комунистичке партије, њихови револуционарни говори на конгресу, говори њихових првака, а сада посланика, где се говори о томе, да се у крви револуције има да сруши данашње стање и доведе ново стање. На Вуковарском конгресу др. Сима Марковић говорио је о крви, која се има у нашој држави пролити, да би се данашња држава преобратила у облик совјетске републике, и ја се чудим, да господин Милојковић хоће ове ствари да негира.